

2. **Закон України** від 06.10.95 р. "Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про усунення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження ухилень від сплати податків".

3. **Закон України** від 23.04.96 р. N 135/96 "Про ратифікацію Конвенції між Урядом України та Урядом Швеції про усунення подвійного оподаткування доходів і попередження податкових ухилень".

4. **Порядок** подання звітів про виплачені доходи, утримання і внесення до бюджету податку на доходи нерезидентів, затверджений наказом ДПАУ від 29.03.02 р. N 140.

5. **Наказ** Мінекономіки від 06.09.2001р. № 201. Зовнішньоекономічна діяльність: Збірник систематизованого законодавства. – 2002.

6. **Закон України** "Про оподаткування прибутку підприємств" у редакції Закону України від 22.05.1997р. № 283/97-ВР зі змінами та доповненнями.

7. **Михайленко Д.** Фрахт! Податок?// Бухгалтерія. – 2003р. Семінари газети Бухгалтерія.

8. **Батіщев В.** Податок на доходи нерезидентів: виправлення помилок і штрафні санкції// Бухгалтерія – 2003, № 25.

9. **Лист ДПАУ** від 27.06.2003р. № 10205/7/15-1317.

УДК 630*676.2

Доц. М.Т. Бець, канд. екон. наук – УкрДЛТУ

САМООКУПНІСТЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Оцінено стан лісового господарства з огляду грошових потоків у сфері природокористування, розглянуто особливості формування фінансових джерел за напрямками: прибуток від основної діяльності та надходження плати за ресурси і штрафні санкції, запропоновано способи їх оптимального формування в умовах самоокупності лісового господарств.

Ключові слова: фінансові джерела, самоокупність природокористування, основна діяльність, плата за ресурси, лісова рента

Doc. M.T. Bets – USUFWT

Self-service of forestry economy activities: state and perspectives

Estimate state forestry economy for inspection money circulation in sphere natural use, look at peculiarities formation of financial source for direction: profit from basic activities and comet ion pay for resources and fine sanction, offered methods their optimum formation in terms restriction of financiering

Keywords: financial source, self – service natural use, profit from basic, pay for resources, forestry rent

Постановка проблеми. Унікальною особливістю лісового господарства є та обставина, що наслідки лісовідновлення, догляду за лісом, охорони його від пожеж та хвороб можна спостерігати лише за тривалий проміжок часу, а оскільки галузь вважається збитковою, поки що здійснюється політика його фінансового ущемлення. Спроби відшукати рішення цієї проблеми носять тотальний характер для лісового господарства України, то ж оцінимо сформовані на сьогоднішній день потенційні джерела фінансування лісогосподарської діяльності та їх економічну доцільність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з принципів, що лежить в основі класифікації грошових потоків між підприємствами-природокористувачами та державою можуть бути їх юридична необхідність і комерційний інтерес. Перший тип відносин завжди пов'язаний із фіскальною полі-

тикою, а другий – із грошово-кредитним регулюванням. Процес фінансового планування природокористувача – це, перш за все, процес створення економічних і організаційних умов для використання фінансових ресурсів з метою забезпечення природоохоронної діяльності. Він відображає складну систему економічних взаємовідносин, які виникають з приводу утворення фондів фінансових ресурсів та їх використання з метою охорони навколишнього природного середовища [1].

Прийнятий і ухвалений у квітні 2002 року основний нормативний документ, підготований Держкомлісгоспом – програма "Ліси України" визначив напрямки розвитку лісового господарства до 2015 року. У ньому обґрунтовано економіко-екологічні аспекти розширеного лісовідтворення та захисного лісорозведення. Констатовано той факт, що протягом останніх років відбувається зростання обсягів відтворення лісів (щорічно майже 10 %), що у 1,4 раза перевищує минулорічні розміри суцільних рубань, проведених на площі 29,6 тис. га. У лісових розсадниках вирощено 326 млн. штук садивного матеріалу для проведення лісокультурних робіт відповідно до державних програм. Але в умовах обмеженого фінансування захисного лісорозведення про істотні якісні зміни говорити не доводиться. Так, захисне лісорозведення профінансовано лише на 32 % і здебільшого виконувалося за рахунок власних коштів підприємств. Доходи і видатки зведеного бюджету України за 2002 рік задекларували 1986,7 млн. грн. від збору за спеціальне використання природних ресурсів при видатках на лісове господарство, сільське господарство, мисливство рибне господарство 1015,5 млн. грн. [2].

Одним із напрямків фінансування захисного лісорозведення лісогосподарських підприємств є його обмеження з місцевих бюджетів, а переважати повинно виконання робіт на землях лісового фонду. Зважаючи на тенденції зростання обсягів промислового виробництва деревообробки у лісопромисловому комплексі України, держлісгоспи активізували промисловий сектор галузі і в такий спосіб поповнюють брак державних коштів. У 2002 році порівняно з 2001 роком забезпечено зростання обсягів заготівлі деревини на 6,8 %, випуску товарів народного споживання на 6,6 %, пиломатеріалів на 1,5 %, паркетних виробів на 1 %.

Особливо позитивним моментом є зростання обсягів реалізації продукції та продуктивності праці. Це спричинило рівень співвідношення обсягу реалізації на одного працюючого на рівні 10 тис. грн. Закономірною у цьому випадку є тенденція збільшення середньомісячної заробітної плати, але 291 грн. на сьогоднішній день не можуть говорити про гідну оцінку роботи працівників лісового господарства. Таке співвідношення доходів та витрат від ведення лісового господарства не сприяє позитивним змінам у фінансуванні природокористування у країні і вимагає вдосконалення механізму планування збалансованості потреб у ресурсах лісогосподарських підприємств із джерелами їх фінансування.

Постановка завдання (цілі статті). На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається зміна напрямку відновлення лісових ресурсів від "ресурсного" до "біосферного", і лісові екосистеми розглядаються, перш за все,

як головний компонент біосфери, здатний стабілізувати і відновити її природну рівновагу.

В Україні відновлення лісів відбувається переважно за рахунок створення лісових насаджень. Проблеми самоокупності лісового господарства потребують пошуку додаткових та всебічного залучення традиційних джерел фінансування лісогосподарської діяльності, у зв'язку з чим можна виділити такі напрямки фінансування держлісгоспів (табл. 1) [4].

Табл. 1. Джерела фінансування лісогосподарської діяльності на рівні підприємства

Прибуток підприємства від основної діяльності	Надходження від плати за ресурси та штрафних санкцій
1 – рубання, пов'язані з веденням лісового господарства	1 – попнева плата за ліс на корені
2 – інші рубання (розчистка лісових площ під будівництво гідровузлів, трубопроводів, шляхів, видобування корисних копалин та ін, не пов'язаних з веденням лісового господарства)	2 – санкції за лісопорушення
3 – заготівля другорядних лісових матеріалів (пнів, лубу, кори та деревної зелені), побічне лісове користування (випасання худоби, розміщення пасік, заготівля сіна, деревних соків, збирання і заготівля дикорослих плодів)	3 – оренда лісових діляниць
4 – лісомеліорація (додатковий річний приріст біомаси)	4 – рентні платежі
5 – посадковий матеріал (насіння, сіянці, саджанці)	5 – майнові стягнення за порушення правил відпуску деревини

Таким чином, елементи самоокупності, у першу чергу, можна застосувати до тих лісогосподарських робіт, у процесі яких виготовляється продукція, яка володіє споживчою вартістю, має стійкий збут і у кінцевому рахунку прибуткова. Наведені вище в табл. 1 напрямки джерел фінансування можна розглядати як основу додаткових коштів для ведення лісового господарства, що вимагає детальнішого дослідження особливостей їх формування.

Викладення основного матеріалу. Практика ведення лісового господарства показує, що найбільший економічний ефект від доглядових рубань досягається при комплексному використанні продукції заготівлі. При цьому розуміють виробництво товарної продукції в результаті переробки всієї біомаси дерева. Отже, якщо продукція від освітлення, очищення, прорідження є, як правило, поки що збитковою, то реалізація деревини від прохідних та санітарних рубань дає прибуток. Загалом рентабельність продукції від рубань проміжного користування може перебувати в межах від 10 до 30 % за умови використання західної технології і техніки.

Що до продукції побічного користування, то рівень рентабельності від продажу ягід може становити 30-40 %, грибів – 20-30 %. Загалом прибутковою є і заготівля лікарських рослин. Для підвищення рентабельності продукції побічного користування доцільно складати карти-схеми розташування грибників та ягідників на території лісового фонду. Однак при цьому необхідно врахувати затрати на охорону та відтворення місця розташування гри-

бів та ягід покрити які можливо за рахунок платних послуг туристичного, спортивного та оздоровчого характеру.

У процесі лісовідновлення для додаткового обсягу реалізації можуть бути залучені заготовлені та вирощені підприємством насіння, сіянці та саджанці. Але відсутність належної прогресивної техніки, технології та організації праці на роботах із лісовідновлення не дає змогу досягнути бажаного рівня рентабельності продукції побічного користування лісом. Осушення лісів є також чинником зростання поточного приросту, хоча економічний результат від цього заходу вимагає тривалого часу очікування.

Сутність використання попневої плати за ліс як джерела фінансування зводиться до наступного. Грошова оцінка лісу, котрий росте здійснюється згідно з такасами, утворюючи попневу плату. Але у собівартості лісопродукції заготівлі частка попневої плати становить не більше 12-15 %, хоча у деяких закордонних державах – більше третини. Розглянемо існуючий механізм формування розміру такси на деревину лісових порід, яка відпускається на пні (табл. 2) [3, 5].

Табл. 2. Порядок встановлення такси на деревину лісових порід, що відпускається на пні

Лісотаксові пояси	Розмір деревини за діаметром	Лісотаксові розряди	
		Відстань між центром і найближчим нижнім складом	Геоморфологічні умови місцевості (поправочний коефіцієнт)
1-ий клас – всі ліси України за винятком лісів Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької областей, ліси гірської зони Львівської області	Велика – більше 25 см	1-ий розряд – менше 10 км	1,10
	Середня – 13-14 см	2-ий розряд – 10,1-25 км	
2-ий клас – ліси Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької областей, ліси гірської зони Львівської області	Дрібна – 3-12 см	3-й розряд – 25,1-40 км	1,25
	Дров'яна деревина	4-ий розряд – 40,1-60 км	1,5
		5-ий розряд – більше 60,1 км	

Безпосередньою основою для побудови всієї системи лісових такс повинна слугувати величина фактичних видатків лісового господарства на сьогоднішній день та у перспективі (на 15-20 років) з врахуванням диференціального доходу (ренти). Однак попнева плата не відповідає рентній природі доходу лісокористувача і не забезпечує повного вилучення понаднормативного прибутку. У зв'язку з цим платежі при лісокористуванні повинні бути різними на кожному етапі розробки лісосіки і диференційовані для конкретних лісосік. Необхідно, щоб вдосконалення системи платежів за користування лісовими ресурсами базувалися на послідовному і поступовому переході на єдиний платіж, а саме на лісову ренту. Основою розрахунку лісової ренти повинна стати техніко-економічна оцінка проекту розробки лісосіки. Таким чином, процес встановлення суми зборів, ставок платежів, податкових пільг повинен вирішуватися індивідуально при ліцензуванні і довгостроковій оренді для кожного окремого об'єкту лісокористування.

Доцільно розширити кола платників плати за використання деревини (її заготівлю) за рахунок таких галузей лісопромислового комплексу як целюлозно-паперова та деревообробна, а також будівельна та вугільна промисловість, залізничний транспорт та водне, мисливське і рибне господарство, транспорт, сільське господарство, сфера відпочинку.

Величина платежів від попневої плати повністю залежить від об'єму лісозаготівель. У результаті скорочується потреба в наданні фінансових та інших засобів лісогосподарським підприємствам. Водночас потреба у деревній сировині, у першу чергу для переробки, зростає. Це означає, що лісовий дохід не вичерпається і засоби, призначені для інвестицій у відтворення лісів, будуть постійно нагромаджуватися.

Значним джерелом фінансування галузі є платежі за оренду лісового фонду (ділянок лісу), з яких більшу частину належить скерувати на розширене відтворення лісових ресурсів (до 80 %), а решту – в місцевий бюджет на соціальні потреби. Доцільно розглянути такий напрямок додаткових надходжень на ведення лісогосподарської діяльності як реалізація лісосічного фонду на конкурсних засадах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на думку автора, найбільш реально фінансувати лісогосподарські роботи державних лісових підприємств за рахунок коштів, які отримуються внаслідок отримання лісового доходу і плати за оренду лісового фонду. Належить також зазначити необхідність пошуку можливості зниження витрат на лісове господарство, наприклад, в напрямку охорони лісів від пожеж, шляхом вдосконалення способів рубань головного користування, дотримання правил відпуску деревини на корені.

Література

1. **Кащенко О.Л.** Фінансово – економічні основи природокористування. – К.: Вища школа, 1999. – 304 с.
2. **Ліс** – зелений скарб України. Нотатки із засідання колегії Держкомлісгоспу// Лісовий і мисливський журнал, № 1. – 2003. – С. 4-6.
3. **Лісове право України.** В.В. Костецький. – К.: ЗАТ "НІЧЛАВА", 1999, – 164 с.
4. **Некрасов М.Д.** О самоокупаемости лесохозяйственной деятельности// Лесн. хоз-во. – 2003, № 2. – С. 10-11.
5. **Починов С.В.** Лесной доход и организация лесопромышленного производства// Лесн. хоз-во. – 2002, № 4. – С. 20-25.

УДК 657.6

Пошукувач О.М. Бунда¹ – Львівська КА

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ОЦІНОЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В АУДИТІ

Розглянуто три фази процесу прийняття рішень в аудиті та їх циклічність. Охарактеризовано інформаційні та оціночні процедури і критерії, що застосовуються аудиторами у процесі прийняття рішень.

¹ Наук. керівник: проф. **В.С. Рудницький**, д-р екон. наук – Львівська комерційна академія, зав. кафедри аудиту